

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

**EUROPOS TARYBA
EUROPOS ŽMOGAUS TEISIŲ TEISMAS**

ANTRASIS SKYRIUS

BYLA STASEVIČIUS prieš LIETUVĄ

(Petijijos Nr. 43222/04)

SPRENDIMAS

STRASBŪRAS

2011 m. sausio 18 d.

Šis sprendimas yra galutinis, tačiau jame gali būti daromi redakcinio pobūdžio pataisymai.

Byloje Stasevičius prieš Lietuvą

Europos Žmogaus Teisių Teismas (Antrasis skyrius), posėdžiaujant komitetui, sudarytam iš:

pirmininkės Nona Tsotsoria,

teisėjų Danutės Jočienės,

Guido Raimondi

ir *skyriaus kanclerio pavaduotojos* Françoise Elens-Passos,

po svarstymo uždaramė posėdyje 2010 m. gruodžio 14 d.

skelbia tą dieną priimtą sprendimą:

PROCESAS

1. Bylą prieš Lietuvos Respubliką pradėjo Lietuvos Respublikos pilietis Vitalijus Stasevičius (toliau – pareiškėjas), kuris 2004 m. lapkričio 23 d. Teismui pateikė peticiją (Nr. 43222/04) pagal Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – Konvencija) 34 straipsnį.

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybei (toliau – Vyriausybė) atstovavo jos atstovė E. Baltutytė.

3. 2006 m. rugsėjo 11 d. Teismas nusprendė perduoti Vyriausybei pareiškėjo skundą dėl proceso trukmės. Pagal 14 Protokolą peticija buvo paskirta trijų teisėjų komitetui. Vyriausybė pareiškė prieštaravimą tam, kad peticiją nagrinėtų komitetas. Apsvarstęs Vyriausybės prieštaravimą, Teismas jį atmetė.

FAKTAI**BYLOS APLINKYBĖS**

4. Pareiškėjas gimė 1964 m. ir gyvena Kaune.

1. Baudžiamoji byla

5. Pareiškėjas buvo bendros Lietuvos–JAV įmonės direktoriumi.

6. 1994 m. pareiškėjas pripažintas įtariamuoju baudžiamojoje byloje dėl sukčiavimo.

7. 1994 m. spalio 29 d., 1996 m. rugpjūčio 13 ir 23 d. tyrėjo sprendimais pareiškėjo turtas buvo areštuotas.

8. 1996 m. rugpjūčio 27 d. pareiškėjui buvo pareikšti kaltinimai dėl neteisėtos finansinės veiklos, sukčiavimo ir operacijų su užsienio valiuta ir vertybiniais popieriais norminių aktų pažeidimo. Kitiems keturiems asmenims buvo pareikšti kaltinimai kaip pareiškėjo bendrininkams. Buvo įtariama, kad kaltinamieji neteisėtai pasisavino privačių asmenų ir įmonių deponuotas dideles pinigų sumas. Buvo nustatyta daugiau kaip šimtas nukentėjusiųjų.

9. 1998 m. Kauno miesto apylinkės teismas pripažino pareiškėją kaltu ir paskyrė jam ketverių metų laisvės atėmimo bausmę sustiprinto režimo pataisos darbų kolonijoje. Pareiškėjas buvo suimtas teismo salėje.

10. 1999 m. kovo 22 d. Kauno apygardos teismas pakeitė nuosprendį – pareiškėjas dėl kai kurių kaltinimų buvo išteisintas ir jam skirta laisvės atėmimo bausmė sumažinta iki dvejų metų.

11. 1999 m. rugsėjo 30 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas panaikino žemesnės instancijos teismų nuosprendžius dėl įvairių procesinių pažeidimų. Buvo nustatyta, kad pareiškėjui nebuvo leista susipažinti su bylos medžiaga, o nuosprendžių motyvai buvo nepakankami. Byla buvo gražinta nagrinėti iš naujo. Pareiškėjo suėmimas buvo pakeistas rašytiniu pasižadėjimu neišvykti iš savo nuolatinės gyvenamosios vietos.

12. 1999 m. spalio 25 d. Kauno miesto apylinkės teismas grąžino bylą ikiteisminiam tyrimui papildyti. Nenustatytą dieną byla buvo perduota teismui.

13. 2004 m. sausio 5 d. Kauno miesto apylinkės teismas dar kartą nusprendė grąžinti bylą papildomiems ikiteisminio tyrimo veiksams atlikti.

14. 2004 m. kovo 24 d. Kauno apygardos teismas panaikino nutartį ir bylą nagrinėjimui grąžino teismui.

15. 2004 m. birželio 22 d. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas paliko apeliacinės instancijos teismo sprendimą nepakeistą.

16. 2004 m. gruodžio 3 d. Kauno miesto apylinkės teismas bylą nutraukė suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui. Pareiškėjui ir kitiems kaltinamiesiems pareikšti civiliniai ieškiniai buvo palikti nenagrinėti. Teismas taip pat panaikino pareiškėjo turto areštą.

17. Pareiškėjas dėl sprendimo nutraukti bylą procesiniu pagrindu pateikė apeliacinį skundą, kuriame teigė, kad turėjo būti išteisintas. 2005 m. lapkričio 10 d. galutine nutartimi Vilniaus apygardos teismas atsisakė priimti nagrinėti apeliacinį skundą, nes pareiškėjas praleido terminą šiam skundui paduoti.

2. Civilinė byla

18. Pareiškėjas taip pat pareiškė civilinį ieškinį dėl žalos atlyginimo, kuriame teigė, kad dėl teismo klaidos jis buvo kalinamas sustiprinto režimo pataisos darbų kolonijoje. Panevėžio apygardos teismo 1999 m. rugsėjo 30 d. sprendimu, Lietuvos apeliacinio teismo 1999 m. lapkričio 23 d. ir galiausiai 2000 m. kovo 22 d. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartimis ieškinys buvo atmestas kaip nepagrįstas.

TEISĖ

I. TARIAMAS KONVENCIJOS 6 STRAIPSNIO 1 DALIES PAŽEIDIMAS

19. Pareiškėjas skundėsi, kad proceso trukmė neatitiko „per įmanomai trumpiausią laiką“ reikalavimo, numatyto Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje:

„Kai yra sprendžiamas tam tikro asmens <...> jam pareikšto kokio nors baudžiamojo kaltinimo klausimas, toks asmuo turi teisę, kad bylą per įmanomai trumpiausią laiką <...> išnagrinėtų <...> teismas.“

A. Priimtinas

20. Vyriausybė teigė, kad pareiškėjas nepanaudojo visų vidaus teisinės gynybos priemonių, kadangi nesikreipė dėl žalos, patirtos dėl baudžiamojo proceso trukmės, atlyginimo.

21. Pareiškėjas ginčijo Vyriausybės teiginius.

22. Teismas remiasi savo ankstesniais sprendimais, kuriuose jau konstatavo, kad tuo metu, kai pareiškėjas pateikė šią peticiją, Lietuvoje nebuvo galimybės pasinaudoti veiksminga teisinės gynybos priemone žalos atlyginimui dėl proceso trukmės gauti (žr. vėliausią sprendimą *Šulcas v. Lithuania*, no. 35624/04, §§ 60 ir 62, 2010-01-05 ir *Norkūnas v. Lithuania*, no. 302/05, §§ 29–30, 2009-01-20). Išnagrinėjęs visą pateiktą medžiagą Teismas mano, kad Vyriausybė nenurodė jokių aplinkybių ar svarių argumentų, dėl kurių Teismas šioje byloje turėtų padaryti kitokią išvadą. Todėl Vyriausybės prieštaravimas dėl vidaus teisinės gynybos priemonių nepanaudojimo turi būti atmestas.

23. Teismas taip pat mano, kad šis skundas nėra aiškiai nepagrįstas pagal Konvencijos 35 straipsnio 3 dalį. Teismas toliau pažymi, kad jis nėra nepriimtinas ir jokiais kitais pagrindais, todėl jis turi būti paskelbtas priimtinu.

B. Bylos esmė

24. Teismas pažymi, kad, nors dėl pareiškėjui iškeltos baudžiamosios bylos jo turtas buvo areštuotas dar 1994 m. spalio mėn., nagrinėtinas laikotarpis prasidėjo tik 1995 m. birželio 20 d., kai Konvencija įsigaliojo Lietuvos atžvilgiu. Atsižvelgiant į tai, kad baudžiamasis procesas baigėsi Vilniaus apygardos teismo 2005 m. lapkričio 10 d. sprendimu, į Teismo jurisdikciją *ratione temporis* patenkantis laikotarpis truko dešimt metų ir beveik penkis mėnesius. Pareiškėjo byla nagrinėta trijų instancijų teismuose.

25. Teismas primena, kad proceso trukmės pagrįstumas turi būti vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes ir šiuos kriterijus: bylos sudėtingumą ir pareiškėjo bei atitinkamų valdžios institucijų elgesį (žr., be daugelio kitų, *Pélissier and Sassi v. France* [GC], no. 25444/94, § 67, ECHR 1999-II).

26. Teismas dažnai nustato Konvencijos 6 straipsnio 1 dalies pažeidimus bylose, kuriose keliami panašūs klausimai kaip ir šioje byloje (žr. pirmiau cituotus *Šulcas* ir *Norkūnas*).

27. Atsižvelgdamas į šios bylos aplinkybes Teismas mano, kad byla laikytina sudėtinga dėl, *inter alia*, kaltinamųjų skaičiaus ir įtariamų nusikalstamų veikų pobūdžio, t. y. pareiškėjo tariamai padarytų finansinių pažeidimų. Be to, Teismas negali neatsižvelgti į tai, kad procesas beveik vienais metais pailgėjo dėl to, kad pareiškėjas siekė būti visiškai išteisintas dėl jam pareikštų kaltinimų (žr. §§ 16 ir 17 pirmiau). Tačiau Teismas taip pat atkreipia dėmesį į tam tikrą valdžios institucijų neveikimą nagrinėjant bylą. O ypač į tai, kad byla kasacinio teismo buvo gražinta nagrinėti iš naujo, po to du kartus bylą nagrinėjusio teismo gražinta tyrimui papildyti ir galiausiai nutraukta suėjus baudžiamosios atsakomybės senaties terminui. Atsižvelgdamas į visas šias aplinkybes Teismas mano, kad šioje byloje procesas truko per ilgai ir jo trukmė neatitiko „per įmanomai trumpiausią laiką“ reikalavimo.

28. Todėl buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis.

II. KITI TARIAMI KONVENCIJOS PAŽEIDIMAI

29. Remdamasis Konvencijos 5 straipsnio 1 ir 4 dalimis pareiškėjas taip pat skundėsi, kad jo suėmimas buvo neteisėtas, o pagal 5 straipsnio 5 dalį – kad teismai atsisakė atlyginti jam žalą, patirtą dėl kalinimo sustiprinto režimo režimo pataisos darbų kolonijoje. Teismas pažymi, kad Teismui šie skundai pirmą kartą buvo pateikti 2004 m. lapkričio 23 d. Tačiau galutinis teismo sprendimas šiais klausimais buvo priimtas 2000 m. kovo 22 d., t. y. prieš daugiau kaip ketverius metus iki minėtų skundų pateikimo. Pagal Konvencijos 35 straipsnio 1 ir 4 dalis Teismas neprivalo nagrinėti šios peticijos dalies, nes ji buvo pateikta praleidus terminą.

30. Remdamasis Konvencijos 6 ir 7 straipsniais pareiškėjas taip pat skundėsi, kad baudžiamasis procesas buvo neteisingas, nes jis nebuvo tinkamai informuotas apie jam pareikštus kaltinimus, buvo pažeistos jo gynybos teisės ir procesas nebuvo grindžiamas rungimosi principu. Tačiau minėta baudžiamoji byla buvo nutraukta suėjus senaties terminui ir pareiškėjas nebuvo nuteistas. Taigi pareiškėjas negali teigti, kad yra tariamų pažeidimų auka. Todėl, vadovaujantis 35 straipsnio 3 dalimi, šis skundas yra *ratione personae* nesuderinamas su Konvencijos nuostatomis ir pagal 35 straipsnio 4 dalį turi būti atmestas.

31. Kiek tai susiję su iškelta baudžiamąja byla bei anksčiau nurodytais skundais, pareiškėjas taip pat rėmėsi Konvencijos 13 straipsniu ir 4 protokolo 1 straipsniu. Teismas vis dėlto pažymi, kad pareiškėjo argumentus išnagrinėjo trijų instancijų teismai. Todėl vadovaujantis Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalimis jo skundas pagal Konvencijos 13 straipsnį turi būti atmestas kaip aiškiai

nepagrįstas. Dėl skundo pagal 4 protokolo 1 straipsnį Teismas pažymi, kad tam tikrą laiką pareiškėjui iš tiesų buvo atimta laisvė. Tačiau laisvės atėmimas buvo grindžiamas pareiškėjui baudžiamojoje byloje pareikštais kaltinimais, o ne jo negalėjimu įvykdyti savo sutartinius įsipareigojimus. Todėl vadovaujantis Konvencijos 35 straipsnio 3 ir 4 dalimis ši peticijos dalis turi būti atmesta kaip *ratione materiae* nesuderinama su Konvencijos nuostatomis.

III. KONVENCIJOS 41 STRAIPSNIO TAIKYMAS

32. Konvencijos 41 straipsnyje numatyta:

„Jeigu Teismas nustato Konvencijos ar jos protokolų pažeidimą ir jeigu Aukštosios Susitariančiosios Šalies įstatymai leidžia tik iš dalies atlyginti pažeidimu padarytą žalą, tai prirėikus Teismas gali priteisti nukentėjusiajai šaliai teisingą atlyginimą.“

A. Žala

33. Pareiškėjas reikalavo 46 050 eurų turtinei ir 153 209 eurų neturtinei žalai atlyginti.

34. Vyriausybė šį reikalavimą ginčijo.

35. Teismo nuomone, tarp nustatyto 6 straipsnio pažeidimo ir tariamai patirtos turtinės žalos nėra priežastinio ryšio (žr. *Simonavičius v. Lithuania*, no. 37415/02, § 51, 2006-06-27). Todėl Teismas nemano, kad šiuo pagrindu pareiškėjui priteistina kokia nors suma.

36. Tačiau Teismas mano, kad dėl pernelyg ilgos baudžiamojo proceso trukmės pareiškėjas patyrė tam tikrą neturtinę žalą, kuri nebuvo pakankamai atlyginta teisės pažeidimo pripažinimu (ten pat, § 52). Vertindamas teisingumo pagrindais, Teismas priteisia pareiškėjui 3 400 eurų neturtinei žalai atlyginti.

B. Kaštai ir išlaidos

37. Pareiškėjas taip pat reikalavo 10 716 eurų išlaidoms, kurias patyrė bylinėdamasis nacionaliniuose teismuose, padengti.

38. Vyriausybė ginčijo šį reikalavimą kaip nepagrįstą ir nepatvirtintą jokiais dokumentais.

39. Kadangi nėra išlaidas patvirtinančių dokumentų, Teismas pareiškėjo reikalavimą atmata.

C. Palūkanos

40. Teismas mano, kad nevykdant įsipareigojimų palūkanos turi būti skaičiuojamos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridėdant tris procentus.

DĖL ŠIŲ PRIEŽASČIŲ TEISMAS VIENBALSIAI

1. *Skelbia* skundą dėl per ilgos proceso trukmės priimtina, o likusią peticijos dalį – nepriimtina;
2. *Nusprendžia*, kad buvo pažeista Konvencijos 6 straipsnio 1 dalis;
3. *Nusprendžia*,
 - (a) kad per tris mėnesius valstybė atsakovė privalo sumokėti pareiškėjui 3 400 eurų (tris tūkstančius keturis šimtus eurų) ir bet kokį mokesčių, kuris gali būti taikomas

šiai sumai, neturtinei žalai atlyginti, konvertuojant į Lietuvos litus pagal sprendimo įvykdymo dieną taikomą kursą;

- (b) kad nuo minėto trijų mėnesių termino pasibaigimo iki sprendimo įvykdymo dienos per įpareigojimų nevykdymo laiką nuo minėtų sumų turės būti mokamos paprastosios palūkanos pagal ribinę Europos centrinio banko skolinimo normą, pridedant tris procentus;

4. *Atmeta* likusius pareiškėjo reikalavimus dėl teisingo atlyginimo.

Surašyta anglų kalba ir pagal Teismo reglamento 77 taisyklės 2 ir 3 dalis paskelbta raštu 2011 m. sausio 18 d..

Françoise Elens-Passos
Kanclerio pavaduotoja

Nona Tsotsoria
Pirmininkė